

От 2008 година Юлиан Попов е главен политически консултант на Европейската климатична фондация. Той е бивш министър на околната среда и водите на България, един от основателите, първи изпълнителен директор и настоящ член на Настоятелството на Нов български университет, бивш председател на

Управителния съвет на Българското училище за политика и съосновател на Тунизийското училище за политика. През 2014 г. той е избран за председател на борда на Европейския институт за ефективност на сградите. През 2016 година беше обявен за един от 40те най-влиятелните гласове в енергийната политика в ЕС. Юлиан Попов е член

учредител на Управителния съвет на Софийска Платформа, и директор на британската благотворителна организация "Friends of Bulgaria". Автор е на две книги, съавтор на книгата Европейския супергрид, и пише редовно по актуални теми и събития, пряко свързани с климата и енергийната политика.

Нисковъглеродната енергетика е шанс за българската индустрия

Юлиан Попов, главен политически консултант на Европейската климатична фондация

Господин Попов, Европейската комисия оповести официално коментарите си към националните интегрирани планове в областта на енергетиката и климата за периода до 2030 г. Кои са най-важните изводи от този преглед в европейски мащаб?

Националните интегрирани планове най-общо си поставят три цели – енергийна сигурност, пазарна интеграция и значително намаляване на въглеродни емисии. Европейският съюз е първата голяма икономика, която е на път да изгради юридически обвързващ ангажимент за постигане на целите на Парижкото климатично споразумение. Основният извод в този контекст е, че ЕС се приближава към траекторията за така наречената климатична неутралност на енергийния сектор или с други думи нетно нулеви парникови емисии през 2050.

Остават, разбира се, още доста стъпки. Една от тях ще бъде изясняването на позициите на страните след неувереното заключение на Европейския съвет от 20 юни за климатичната неутралност, което не беше подкрепено от Полша, Чехия, Унгария и Естония, но беше подкрепено от България. Оттук следва второто заключение: ЕС е разделен на Изток и Запад и това разделение не бива да се пренебрегва или да се интерпретира лекомислено, в противен случай то само ще се задълбочи. Ако продължим да говорим как всичко е ясно защото Полша разчита на въглища, Изтокът е по-беден или Брюксел налага нереалистични амбиции, само ще продължим да не разбираме какво става.

ЕС се приближава
към траекторията за така
наречената климатична
неутралност

Третото заключение за мен е, че сега се изправяме пред една сложна дилема – дали ще третираме ангажиментите като тежест, която ще трябва да понесем и да си поделим между страните членки, или като възможност за развитието на индустрията, технологиите и конкурентоспособността.

© Асен Тонев

© Асен Толев

Кои от забележките на Комисията спрямо България са най-важни за икономиката и енергетиката на страната и какво трябва да променим?

Увеличете амбицията, включете иновациите и развийте регионалното измерение на плана. България има нужда от по-висока амбиция за възобновяеми източници и енергийна ефективност, за да може по-добре да се настрои към новата енергетика и новата икономика, както и да си гарантира икономически изгодна доставка на енергия. Грешка е да мислим, че ниски цели са просто по-лесни за постигане. Те объркват националната стратегия и пращат грешен сигнал на инвеститорите. Тук идват и иновациите. България има голям потенциал за енергийни иновации – от саниране на сгради, през интелигентни ИТ системи до производство на компоненти за новата енергетика. Повечето от тези възможности са в частния сектор, но държавната политика би трябвало да създава адекватна среда за тяхната реализация.

Регионалното планиране на енергетиката е много важно. С пазарната интеграция все по-важно става какви са мощностите и търсенето в Румъния, Гърция, Турция, Сърбия или Косово, както и каква е свързаността ни, особено в електроенергийния сектор. Българският план трябва основно да се преработи в този контекст.

Вие добре познавате британския пазар. Наскоро Великобритания обяви плана си за драстично намаляване на въглеродните емисии до 2050 г. Как се приема това на национално равнище от различните заинтересовани страни – енергиен бизнес, индустриални потребители, домакинства и др.?

Във Великобритания от доста време има политическо съгласие за необходимостта от амбициозни мерки срещу климатичните промени. През 2008 г. парламентът прие закон за климатичните промени, който дефинира ангажимент за намаляване на емисиите с 80% до 2050. Този закон значително улесни сегашната стъпка, с която страната поема ангажимент за постигане на нетно нулеви емисии до 2050. Шотландия поема ангажимент да стигне до това равнище до 2045 г.

Онова, което се промени през последните години е реалистичността на подобна цел в резултат на неочаквано силното падане на цените на възобновяемата енергия и развитието на нисковъглеродните технологии. Основна позиция например в британския Национален план за енергетика и климат е, че страната ще развие водещи в света нисковъглеродни технологии и индустрии и ще се стреми да поддържа разходите за енергия максимално ниски. Великобритания също не се хвърли в самото начало на енергийния преход в много скъпи дългосрочни договори, както Германия.

В британската цел има няколко неясни неща, свързани например с емисиите от авиацията, но намерението е сериозно и се подкрепя от партиите, избирателите и индустрията. Стратегическата подготвеност на страната за подобна цел ще ѝ помогне да избегне шокови разходи или цени и ще я постави в много добра позиция за развитие на новите технологии. В крайна сметка целта за нетно нулеви емисии може да направи Великобритания нетно печеливша икономика.

Вие участвате в заседанията на европейската платформа за „възгледобивни региони в преход“. Как може България да се включи в нея и какви ползи може да има от това?

Единственото нещо, което България трябва да направи, е да заяви желание за участие. Нищо друго. Не е необходимо да заявява конкретни намерения или да поема ангажименти. Ползата е, че ще бъдем в много по-добра позиция да влияем в своя полза върху европейската политика за излизане от въглищата. Платформата помага да се развият адекватни национални политики, да общуваш директно с министерства, управители на центри и мени, изследователски институти, лобисти на въглищната индустрия и всички други, въвлечени в този процес.

Освен това

Платформата е много вероятно да бъде финансирана, тоест означава и улеснен евентуален достъп до фондове. Тя би могла да помогне и за първоначален достъп до потенциални инвеститори в алтернативни решения за енергийния сектор и индустрията въобще.

ГД Конкуренция работи доста самостоятелно и прикрито

Националните схеми за държавна помощ в енергетиката и ролята на ГД Конкуренция в одобряването им растат непрекъснато. Има ли достатъчно координация на европейско равнище между отделните дирекции на ЕК, работещи по темите климат, енергетика и пазарна конкуренция?

Координация между институциите има, но в случая тя е по-скоро консултативна, отколкото обвързваща. ГД Конкуренция работи доста самостоятелно и прикрито. Това е нормално, като имаме предвид, че голяма част от работата им е свързана с конкретни разследвания, които често водят до санкции от десетки или стотици милиони. Съществува известно противоречие между политическите и чисто легалистичните мотиви в дефинирането на това какво е и какво не е държавна помощ. Водени от цели за енергийна сигурност, намаляване на парниковите емисии, подкрепа на една или друга индустрия ЕК, ЕП и страните членки могат често да навлязат в територии, които стриктно юридическият поглед би могъл да определи като държавна помощ. Затова е необходимо да има добър политически консенсус между страните.

● Асен Тончев

В крайна сметка целта е енергийният пазар да се изчисти максимално от държавна намеса. Това обаче засяга както новите енергии, така и фосилните горива. Тук се сблъскваме с проблема как да третираме историческата подкрепа за даден сектор. Например газовият или въглищният сектор са получавали подкрепа в продължение на десетилетия. Трябва ли просто да забравим за тази подкрепа или трябва да я компенсираме с подкрепа за новите технологии, докато те напълно узреят?

Трябва да вземем предвид не само вътрешната конкуренция, но и конкуренцията с други страни, особено с Китай, който обилно подкрепя индустриите си, на които иска да заложи. Този глобален контекст усложнява ролята на ДГ Конкуренция и може би изисква по-внимателен баланс между легалистични, вътрешнополитически и геополитически фактори.

Какви са очакванията Ви за европейската енергийна и климатична политика след избора на нов Европейски парламент и предстоящия избор на нова Европейска комисия?

Енергийните и климатичните ангажменти на ЕС

до 2030 г. в голяма степен са дефинирани. Не очаквам промени в приетите цели. Като имаме предвид композицията на Европейския парламент, може би ще видим опит за по-голяма климатична амбиция. Предстоят преговори за начина, по който тези цели трябва да бъдат постигнати, както и сериозен дебат как ще се реализира целта за климатична неутралност до 2050 г.

Основният въпрос ще бъде дали страните членки ще продължат да говорят за тежести и разходи или ще заговорят повече за инвестиции и индустриални възможности в новите технологии. Надявам се ЕС да се активизира в енергийните си и технологичните си отношения с Индия, Африка, страните в Залива и други територии, кои-

то предлагат сериозни възможности за инвестиции и сътрудничество в нисковъглеродните сектори. Тези външни енергийни отношения представляват голям шанс за България и колкото по-рано се ангажираме с тях, толкова по-добре за икономиката ни. В същото време битката за повече вносна тръбна и течна газова инфраструктура, от която ЕС няма нужда, ще продължи.

Трябва да вземем предвид и конкуренцията с други страни, особено с Китай